

Luc LEMA

HET CARNAVAL VAN ROMANS

(Het kind is de vader van de man)

Personages

Oude, bijna blinde professor van de universiteit van Valence
Charles de Manissieu, eerste consul van Romans
Antoine Coste, tweede consul van Romans
Bernard Guérin, rechter te Romans
Jean Serve Paumier, lakenwever te Romans, weduwnaar
Robert Brunat, lakenwever te Romans
Zigeuner, zigeunerin en beer
Koot, de stadsgek
Pain Blanc, bakker te Romans
Fleur, slager te Romans
Marktkraamsters, Margot, Geneviève, Tessa, Jeanine en Gaëtane
Philippe Guérin, de dochter van de rechter
Michette, de waardin van de Pomme de Pin
Claude Laroche, touwslager te Romans
Raymond Caseneuve, drukkersgast te Romans
Pierre Laigle, handelaar uit de Jacquemartwijk
Perchta, een oude vrouw
Jean Guigou, hervormde burger van Romans
Alexander Jourdain, klerk te Romans
Heraut
Vinciane, de vrouw van rechter Guérin
Guillemette, de vrouw van Claude Laroche
Jacotte, de vrouw van A. Coste
René Vincotte, officiant te Romans
Mengarde Coste, dochter van A. Coste
Kind van Mengarde Coste
Bibi, dolende ziel
Brune, de vrouw van de Manissieu
Reizende speellieden
Burgers en burgeressen van Romans

Proloog

Oude, bijna blinde professor van de universiteit van Valence:

Toekomstige rechtsgeleerden van de Dauphiné en van het koninkrijk Frankrijk, tot besluit van mijn laatste college wil ik jullie met alle geestelijke kracht waarover ik nog beschik wijzen op de historische uitdaging waarvoor het leenheerlijke stelsel jullie in het laatste kwart van de zestiende eeuw zal plaatsen.

Jullie taak bestaat erin het recht te handhaven. Voorwaar geen sinecure in deze door godsdienstoorlogen, boerenopstanden en stadsberoerten geteisterde streken. Doe bij de uitoefening van die taak een beroep op de natuurlijke rede en geef steeds blijk van een geesteshouding waaruit een visie blijkt. Een visie waarin wel rekening gehouden wordt met het verleden, maar waarin het heden centraal staat.

U weet, heren, dat harmonie, de regel van evenredigheid, het cement is dat beschaafde samenlevingen bijeenhoudt. In de Dauphiné is de situatie echter zo dat de derde stand, de voeten van het lichaam dat onze georganiseerde samenleving is, de last van het hele lichaam te torsen krijgt. De adel heeft de landerijen van de niet-edelen opgekocht, gronden waarvoor ze op basis van het gewonterecht geen belastingen dienen te betalen. De landbouwer, dat wil zeggen, het lid van de derde stand dat nog grond heeft, draagt nu de zwaarste last.

Dat strookt geenszins met de rede, moeder van iedere ware rechtsopvatting.

Het Romeinse recht stipuleert dat alle grond, al dan niet van edelen, onderhevig is aan rechtvaardig verdeelde belastingheffing. Wat betekent, dat eenieder, naar verhouding van zijn bezittingen, op grond van recht en redelijkheid de lasten van het koninkrijk moet dragen.

De eerste stap in de goeie richting is de kadastrering van het land. Alleen op die manier kan het gewonterecht, dat belastingvrijstelling van de adel inhoudt, ongedaan gemaakt worden.

Heren, ik hoop dat jullie deze historische uitdaging niet uit de weg zullen gaan.

Ik wens u allen vaarwel.

EERSTE BEDRIJF

Scène 1

Raadszaal in het stadhuis van Romans. Begin januari 1580.

Charles de Manissieu, eerste consul van Romans ijsbeert door de zaal. Gejaagd komt Antoine Coste, tweede consul van de stad, binnen.

Coste Gegroet, weledele heer de Manissieu! *(met een verwijtende ondertoon in z'n stem)* Uw dringende oproep heeft me verhinderd een lucratieve transactie af te sluiten.

de Manissieu Maakt u zich toch geen zorgen, meneer Coste! Zout blijft verhandelbaar. En geld ... blijft rollen.

Coste Eerste consul, ik leef niet van m'n renten zoals u.

de Manissieu Eigenbelang en persoonlijke rancunes zijn op dit ogenblik uit den boze, Antoine. *(zeer ernstig)* In de baronie van Clérieu hebben de dorpelingen de rechter, de slotvoogd en de griffier die hun functie uitoefenden, gedood. Ze hebben ze op wrede wijze en met grote traagheid laten sterven. *(zeer kordaat)* Als we nu niet ingrijpen, dan staat binnenkort heel de Dauphiné in lichterlaaie.

Coste Bedoelt u ... de stadsmilitie?

de Manissieu Natuurlijk! Zij kunnen de oproerkraaiers nog aan.

Coste Voorzichtig, eerste consul! Uiterste voorzichtigheid is geboden. Tegen en met wie zullen de schutters hun kruisbogen en hellebaarden verheffen? De ambachtslieden hebben hun kapiteins aan de dijk gezet en hebben in hun plaats hun eigen mannetjes laten benoemen. *(pauze)* Wie heeft de macht in handen in Romans, dat is de vraag.

de Manissieu *(resoluut)* Wij! Ik heb de avondklok ingesteld. Wie godslasterlijke taal uitslaat, wordt gearresteerd. De afspanningen signaleren alle vreemdelingen. Die farao's, met hun vreemde huidskleur, van gitaanse oorsprong, met hun dansende beer, worden scherp in de gaten gehouden. De reizende speellieden heb ik speelverbod opgelegd. In de stad zijn wij de toestand meester.

Coste Geloof me voor één keer, Charles de Manissieu, die maatregelen zijn niet afdoende. Laten we ons, nu het nog niet te laat is, tot het parlement van Grenoble wenden. We moeten een beroep doen op de heer Maugiron en de gewapende troepen van de koning.

de Manissieu Soldaten van de koning in Romans!? Alleen in de uiterste nood, Coste! *(Rechter Guérin komt heel snel naar binnen gelopen)*

Guérin *(amechtig)* Ze komen ... Ze komen naar hier!

de Manissieu Wie?

Coste Wat is er gaande?

Guérin Het janhagel. Het schorremorrie. Ze hebben zich meester gemaakt van de sleutels van de stadspoorten.

de Manissieu Niet mogelijk...

Coste De wallen zijn in hun handen.

Guérin De abbdij van boog- en kruisboogschutters heeft de lakenwever Paumier tot koning van de kruisboog uitgeroepen.

Coste Laat de alarmklok luiden!!!

de Manissieu *(opgelucht)* Ach, de aanloop tot het carnaval...

Guérin De aanhangers van die Paumier jagen de goeie burgers de stuipen op het lijf. Ze bevrijden gevangenen. Paumier zou een lijst opgesteld hebben van een vijftigtal te vermoorden burgers. En verlies vooral niet uit het oog: hij staat op goede voet met de muitende boeren en met de hervormden in de bergen. Die kerel is zo gevaarlijk als ... als een tijgerin in een brandende bamboebos. *(Tromgeroffel wordt hoorbaar)* Daar zijn ze! *(Het tromgeroffel wordt duidelijker; sporen van toenemende onrust bij de drie mannen. Twee mannen, Jean Serve Paumier en Robert Brunat Stormen de zaal binnen) (brullend)* Wachters! Wachters! Paumier en Brunat, indringers! Eruit! Jullie plaats is in de goot. Wachters!!!